

Remiss av SOU 2021:26 – Använd det som fungerar

Konsumentverket ser generellt positivt på införande av styrmedel som förbättrar konsumenternas förutsättningar till en miljömässigt mer hållbar konsumtion, och som i det aktuella fallet stimulerar en mer cirkulär ekonomi.

Förr eller senare kommer all småelektronik som konsumenterna har köpt att vara i ett sådant skick att det inte längre finns skäl att hålla produkten kvar på marknaden genom återanvändning, utan det mest miljöriktiga alternativet är att produkterna blir avfall och går in i avfallshantering via det producentansvar som finns. Då är det förstås viktigt att konsumenterna har bra förutsättningar och incitament att lämna in produkterna till avfallshanteringen. Där har Konsumentverket ingen åsikt kring om en traditionell pant, ett pantbevis, branschens föreslagna ett-till-ett-lösning eller någon annan modell är den bästa.

Konsumentverket instämmer med utredningens slutsatser att det är viktigare att skapa styrmedel som gör att det som fungerar används istället för att fokusera på avfallsinsamlingen.

Utredningens direktiv ger egentligen inget utrymme för att se längre än till hur småelektronik ska hanteras i slutet av produkternas livscykel, men Konsumentverket delar den syn som både beskrivs i utredningens avsnitt 10.12 och som förs fram i det särskilda yttrandet av experten Eva Eiderström. För den samlade miljöpåverkan från konsumtionen av småelektronik är det angeläget att se till hela livscykeln för produkterna. Det är viktigt att åtgärda de miljöproblem som uppkommer i avfallsledet genom att förbättra avfallshanteringen. Miljöpåverkan i tidigare led i livscykeln är dock viktigare att komma tillrätta med, och åtgärder där kan också minska avfallets miljöpåverkan exempelvis genom att få bort miljöskadliga ämnen från produkterna och minska mängden avfall som uppstår. Det är enligt Konsumentverket mest angeläget med åtgärder inom de kategorier som beskrivs i utredningens avsnitt 3.4.1 till 3.4.3.

När det gäller återanvändning av fungerande småelektronik hanteras den aspekten utförligt av utredningen. I avsnitt 11.2.1 föreslås att den som driver ett insamlingssystem med tillstånd ska se till att förberedelse för återanvändning

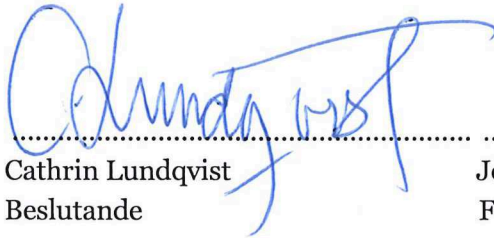
möjliggörs, och i avsnitt 11.2.2 att producenterna ska få ansvar att verka för återanvändning av elutrustning. Ett grundproblem enligt Konsumentverket är dock att detta ska behöva "tvingas fram" på det sätt som utredningen föreslår. Dessa förslag skulle inte behövas om man implementerade styrmedel som gjorde det ekonomiskt fördelaktigt med återanvändning, såväl för producenter som konsumenter. Det skulle kunna uppnås genom att det blev dyrare att sätta nya och kortlivade produkter av jungfruligt material på marknaden, och relativt sett billigare att producera långlivade produkter samt att återanvända fungerande produkter, uppgradera, reparera, återbruka komponenter och liknande hantering som ligger högre i avfallshierarkin än materialåtervinning. Det krav som föreslås i avsnitt 11.2.5 om information gällande personlig information i elutrustning borde med rätt incitament också vara överflödigt. När konsumenten vill dra nytta av produkternas ekonomiska värde borde det vara en självklarhet att skaffa sig den information som krävs. För de aktörer som vill få produkterna från konsumenter för att sedan sälja eller på annat sätt ta dem till återanvändning borde det på motsvarande sätt vara en självklarhet att aktivt informera konsumenter om hur de övervinner detta hinder.

Konsumentverket har dock inga illusioner om att det är enkelt att utforma och implementera sådana styrmedel. Eftersom miljöpåverkan från konsumtionen av småelektronik i hög utsträckning uppstår i råvaruutvinning och tillverkningsprocesser som sker utanför Sverige är det från ett svenskt perspektiv inte möjligt att skapa styrmedel som direkt adresserar denna miljöpåverkan. Handelshinderaspekten kan också göra det svårt att med styrmedel "straffa" importerade produkter som har stor miljöpåverkan i de tidiga leden i värdekedjan. Konsumentverket efterlyser dock nya innovativa grepp för att skapa fungerande incitament. Dessa incitament behöver främst ta sikte på de som sätter småelektronik på marknaden i Sverige, samt på konsumenterna. Styrmedel bör sökas som gör det attraktivt för dessa aktörer att:

- Sälja respektive köpa produkter av hög kvalitet som kan leva länge i konsumentledet, och som har liten miljöpåverkan i produktionsleden
- Utveckla respektive utnyttja delningstjänster där producentledet har incitament att utnyttja produkter som konsumenter återlämnar
- Sälja respektive köpa produkter som är enkla att uppgradera och reparera, och som därmed kan leva längre i konsumentledet
- Sälja respektive köpa produkter som är begagnade (eventuellt uppgraderade eller med byggda med begagnade komponenter), och som därmed får förlängt liv i konsumentledet

I sammanhanget kan som inspel nämnas att det vore intressant att utforska möjligheter att kombinera producentansvaret med miljömål liknande kraven på bilindustrin gällande genomsnittliga koldioxidutsläpp från de nya bilar som säljs. Kan man hitta några miljöparametrar som producenterna ska uppnå specifika nivåer för, men överlåta till dem hur? Konsumentverket noterar att ett nytt miljöbedömningsverktyg för mobiltelefoner, Eco Rating, nyligen har lanserats av fem av Europas ledande mobiloperatörer. Kanske kunde någon form av genomsnittlig miljöprestanda enligt ett sådant eller likande verktyg (EU-kommissionens Product Environmental Footprint är en annan möjlighet) användas på motsvarande sätt som bilars koldioxidutsläpp.

Detta yttrande har beslutats av Cathrin Lundqvist, avdelningschef. I handläggningen har också föredragande utredare Johan Jarelin deltagit.

Cathrin Lundqvist
Beslutande

Johan Jarelin
Föredragande